

Stavrenski dom

Ste. 236

V Ljubljani, v četrtek, 15. oktobra 1936

Leto 1.

Presenetljiv ukrep nacionalistične španske vlade:

Španski Maroko dobi avtonomijo

Tanger, 15. oktobra. o. General Gueipo de Llano je včeraj imel v sevilskem radiu govor, v katerem je povedal, da izdeluje nacionalistična vlada v Burgosu zakonski predlog o popolni avtonomiji marokanskega ozemlja, ki je pod špansko upravo. Pri pogajanjih sodeluje tudi marokanski veliki vezir, ki je pred nekaj dnevi prišel v Seviljo. S tem, da nameravajo dati Marokancem popolno avtonomijo v upravi in gospodarstvu, menijo nacionalistični voditelji odbiti vse nevarnosti, ki so njihovu vojnu gibanju grozile od francoskega in sovjetskega hujkanja v Maroku in po vsem španskem afriškem ozemlju.

Vest o tem sklepu nacionalistične vlade so prebivalci Maroka sprejeli z velikim navdušenjem. Odziv je pa ta vest imela tudi v francoskem Maroku ter v Alžiru, kjer se domačini tudi že dolgo bore za vsaj delno samostojnost, ki jim jo levičarski centralizem ne da.

Madrid v mrzlici

Pariz, 15. oktobra. o. Po vestih havasovega urada je Madrid vsak dan pozorišče neredov in demonstracij proti odredbam vlade, zlasti kar se tiče prehrane in razdeljevanja vode. V teh demonstracijah imajo prvo besedo ženske. Včeraj so prišle pred notranje ministrstvo ter protestirale tako silovito, da jih je morala razgnati milica s puškami.

Rooseveltov volilni govor:

Raztrgajmo gospodarske okove sveta

New York, 15. oktobra. o. Predsednik ameriške republike je predvčeršnjim govoril po mestih države Kansas, ki velja za trdnjavo njegovega nasprotja pri predsedniških volitvah — Landona.

Roosevelt je v svojem govoru poudaril delo svoje vlade, ki se docela razlikuje od dela, katerega hočejo izvršiti tisti, ki jim manjka zdravo presojanje razmer in sposobnosti, da bi zdravili nesrečo ter preprečili nevarnosti, ki so že l. 1932 grozile vsemu ameriškomu narodu. Posebno je poudaril Roosevelt, da so narodni dohodki in narodno bogastvo danes na dosti višji stopnji, kakor leta 1932 in da bodo Združene države v enem letu ali dveh mogle uravnovesiti svoj proračun in začeti plačevati državne dolge. Hkrati pa se je njegova vlada prizadevala, da bi dovršila vse potrebno za varnost USA in da bi služila miru ter sodelovanju z drugimi državami.

Schuschnigg bo čistil dalje

Kunschak stopi v vlado?

Dunaj, 12. okt. 1936.

Včerajšnji dan je bil po vsej Avstriji miren. Sicer pa tisti, ki jim je notranje-politični ustroj zvezne republike avstrijske znan, itak niso pričakovali kakšnega resnejšega odpora od strani Heimwehra, ki ga sploh ni bilo treba razpuščati, marveč je umrl tako rekoč naravne smrti. Starheimberg je izdal najbolj komodno povelje, ki ga je sploh mogel dati, namreč: naj ostane vse mirno, nakar se je odcepil na svoje legendarno »lovišče« pri svojem prijatelju grofu Esterhaziju onstran avstrijske meje. Dunaj je bil miren. Le nekaj več odredov vojske je bilo videti po ulicah in okrog vojašnice Heimwehra. Tudi zunaj v pokrajinah je vladal popoln mir. Heimwehrovski fantje so pridno prinašali uniforme in orožje ter vse skupaj odlagali v skladiščih, odkoder so material vojaški kamijoni odvažali na varne kraje. Tukaj delajo hudomušne primere z hitlerjevskimi napadalnimi oddelki, ki so umrli med pokanjem revolverjev, medtem ko je Heimwehr nhal živeti na podlagi povelja, napisanega na kosček papirja in objavljenega v časopisu. Tisti Heimwehr, o katerem je Starheimberg še pred nekaj meseci dejal, da se bo pustil razorožiti samo čez trupa svojih članov. Sicer tukaj nikomur ni žal, da ni bilo prelivanja krvi, ker te mladine, ki ji je nekaj degeneriranih aristokratov, ki so bili brezposelni, zmešalo glavo, bi bilo škoda, toda dunajski jezički ne le preveč ostri, da si ne bi privoščili nekaj hudomušnih dvotipov na račun avstrijskega fašizma.

V glavnem pa je vse zadovoljno, da je kancler Schuschnigg napravil in odločno zaustavil gibanje, ki je zunanje-politično le preveč krošnjarilo z usodo Avstrije in jo spravljalo v nepopolno odvisnost od južnega sosedu. To pa na drugi strani odkriva zopet drugo nevarnost, da bo sedaj Avstrija le preveč »nemška država«, kot je Nemčiji na lupo obljubila v znanem sporazumu z Berlinom dne 11. avgusta t. l. Schuschnigg, ki je velik avstrijski patriot, bo že znal tako krmari, da sedanji sunek Avstrije ne bo pognal preveč na nemško stran, marveč da se bo rpolagoma pomirila in lepo mirno obsedela od obeh enako neodvisna, med Italijo in Nemčijo ter njenimi imperijalističnimi politikami v Podonavju.

V političnih krogih se sedaj mnogo govori, da bo zvezni kancler svoj način mirnega čiščenja še nadaljeval. Nocoj je bila tajna seja ministrskega sveta, ki se menda o tem razpravljala. Pri tej priložnosti se je baje govorilo o tem, da bi naj izlezel iz vlade še dosedanji heimwehrovski podkancler Baar-Baarenfels, ki je zadnjič obnemel z Draxlerjem in Pertnerjem odstopil, a je bil takoj z obema vred zopet vzpostavljen na svoj ministrski sedež. Nadalje se kancler Schuschnigg vedno bolj ukvarja z mislijo da je treba ugoditi željam delavstva, organiziranega v strokovni zvezi, da dobi svojo lastnega ministra v zvezni vladi. Vpoveč bi prišla sedanji vodja vsedržavne strokovne zveze Staud ter stari voditelj krščanskega delavstva Kun-

V zvezi z obrambnimi deli, ki jih vlada v vsej naglici izvršuje, da bi zadržala napad belih, je včeraj notranji minister izdal naredbo, da morajo vsi državni uradniki in nameščenci delati poleg svoje službe dnevno še po dve uri za utrjevanje Madrida.

Splošni napad na mesto se še ni začel, ker je bilo zadnje dni hudo deževje v gorovjih okoli Madrida. Rdeči so poskusili izrabiti deževje ter prodreti nacionalistični obroč z več izpadi, pa se jim to ni posrečilo.

General Queipo de Llano poroča, da je pri včerajšnjih borbah okoli Sigvence padlo 146 vladnih pristašev. Marksisti so se zabarikadirali v središču mesta za katedralo.

Pri Teruelu so nacionalisti pobili vladno kolo in zavzeli tri vasi.

Na fronti v srednji Španiji včeraj ni bilo resnejših spopadov. Pri Cerebroso je nacionalistično letalstvo bombardiralo neprijateljske položaje.

Perpignan, 14. oktobra. AA. (Havas) Iz Urgela v Španiji je prišlo osem oseb ki pripovedujejo, da so tamkaj v treh dneh postrelili 80 oseb raznih družabnih slojev. Med ustreljenimi so kmetje, mali trgovci in neki ravnatelj barcelonske banke. Med pobitimi je tudi neka žena trgovca z orodjem in njen triletni otrok.

Vlada poroča

Madrid, 15. oktobra. AA. (Havas) Včeraj se je sestala poslanska zbornica h kratki seji. Pri tej priliki je sprejela zakonski načrt o podaljšanju obsednega stanja še za 30 dni.

Huesca, 15. oktobra. Mesto Huesca je mirno. Prebivalstva, ki ga je bilo 20.000, je sedaj samo ena tretjina. Baterije v notranjosti mesta streljajo na vladne čete. Mesto ima zelo utrjeni položaj s celo vrsto betonskih skrivališč, podzemeljskimi hodniki in drugimi napravami, kjer so postavljene strojnice in žične ovire. Katalonci so včeraj vnovič napadli hriček zapadno od mesta, ki ga branijo elitne čete. Na vzhodni strani so razvrščena gnezda strojnice, ki neprestano streljajo. Strelni jarki nasprotnikov so oddaljeni komaj 150 m.

Asturijski rudarji prodirajo dalje proti sredini Ovieda. Po ulicah se vrše hudi boji od moža do moža. Rudarji prodirajo pod varstvom blindiranih avtomobilov. Več vladnih oddelkov je prodrl v okraj Santo Domingo, ki leži v neposredni bližini občinskega poslopja. Zaradi tega so uporniki zapustili ta okraj.

Jerez della Frontiera, 15. oktobra. AA. Havas. Tukajšnji radio objavlja, da se potrjuje vest, da sta bivša ministrska predsednika Giral in Cezares Quiroga zbežala na argentinsko križarko »25 De-mayo«.

Beck in Litvinov v Parizu

Pariz, 15. oktobra. m. Poljski zunanji minister Beck, ki je včeraj prišel semkaj, je po prihodu v Pariz odšel takoj na poljsko poslanstvo, kjer so bili zanj rezervirani prostori. Čeprav sedanji obisk Becka ni uraden, bo Beck tekom današnjega dne imel kljub temu več sestankov z Blumom in Delbosom. Ti razgovori pa bodo samo nadaljevanje onih, ki jih je g. Beck imel z angleškim ministrom Edenom. Kakor znano, sta se Beck in Eden zelo trudila, da zmanjšata napetost odnošajev med Nemčijo in Poljsko. Anglija je namreč zahtevala od Poljske, da ta obljubi, da ne bo dovolila nikakršnega nemškega vojaškega pohoda preko poljskega ozemlja. Sovjetska republika se pa na drugi strani boji morebitnega zahodnega varnostnega pakta, v katerem ne bi sodelovala tudi Nemčija.

Danes bo Beck lahko samo to ponovil, kar je izjavil Eden, namreč, da Poljska vztraja na miro-ljubni politiki in da bo takoj priskočila na pomoč Franciji, če bi bila ta napadena, kar naj bi stori-la tudi Francija, če bi bila v nevarnosti Poljska. Istočasno je prispel v Pariz tudi Litvinov, ki pa za časa svojega bivanja tu ni obiskal uradno niti enega člana francoske vlade, temveč se je zaprl v sovjetsko poslanstvo v Parizu ter govori samo s poslanikom Potemkinom in odpravnikom poslov Hirschfeldom. Celo v kinu so ga videli v njuni družbi.

Dr. Cankar odpotoval v Buenos Aires

Ljubljana, 15. oktobra.

Včeraj popoldne je odpotoval iz Ljubljane na svoje novo službeno mesto naš opolnomočeni minister in poslanik v Buenos Airesu g. dr. Izidor Cankar.

G. minister je odpotoval z brzovlakom ob 17.2 do Trsta, tam se je ukrcal na ladjo in z njo nadaljeval morsk pot v Južno Ameriko.

Na kolodvoru so se od ministra poslovili njegovi številni ljubljanski znanci in prijatelji.

Govor belgijskega kralja v parlamentu:

Zakaj se mora Belgija oborožiti

Bruxelles, 15. oktobra. AA. Havas: V teku včerajšnje vladne seje je kralj Leopold imel velik govor, ki je bil zvečer razdeljen tisku. Pred objavo govora je bilo natisnjeno pismo, ki ga je kralj pisal predsedniku vlade. V tem pismu kralj posebno poudarja, da je »Van Zeeland« v imenu članov vlade izjavil, da bo državo zelo zanimalo, ko bo izvedela za govor, ki ga je imel kralj v ministrskem svetu. Kralj je dodal, »da je soglasen z njim v tem vprašanju in da ga pooblašča, da lahko objavi besedilo tega govora.«

V uvodu je kralj najprej poudaril, »da belgijski vladarji prevzemajo nase obvezo za nedotakljivost in neodvisnost države, ko polagajo prisego na ustavo. Kakor moji predhodniki, se trudim tudi jaz, da bi držal te svečane obljube. Kralj nato opozarja na to, kaj je potrebno za ojačanje belgijske armade in nadaljuje: »Vlada se je več kot eno leto trudila s tem vprašanjem, kako ojačiti našo vojsko. K temu jo je prisililo več raz-logov. Prvič — ponovna oborožitev Nemčije, ki je sledila integralni militarizaciji Italije in Rusije, kar je zahtevalo varnostne odredbe v tistih drža-vah, ki so odločno miroljubne, kakor sta to Švica in Nizozemska. Drugič — spremeni-la se je metoda vojskovanja pod vplivom tehničnega napredka, posebno na polju letalstva in motorizacije vojnih enot, kar nas sili, da mislimo na to, da so ravno te novosti lahko zelo nevarne za tako državo, kakor je Belgija. Tretjič — silna hitrost, s katero je Nemčija zasedla Porenje, je pri nas še povečala nemir. Četrtrič — istočasno se je majala kolektivna varnost, ker se baje nekatere države niso mogle prilagoditi novim razmeram in načelom pakta DN. Petič — notranje politična nasprotstva v nekaterih državah pretijo zapletu v svoja notranja obraču-navanja med raznimi političnimi in socialnimi si-

stemi še druge države in zanetiti požar, ki bo strašnejši od vseh, kar smo jih kdaj mogli preživeti.«

Ko je opozoril na vse to, je kralj rekel, da je vojaška politika Belgije odvisna od belgijske zunanje politike. Mi moramo biti odločni, da ne pri-pravljamo kakšno več ali manj zmagovito vojno, ampak da s pomočjo koalicije odbijemo vojno z našega ozemlja. Ponovna zasedba Porenja s kršitvijo lokarnske pogodbe nas je postavila v isti položaj, kakor je bil pred vojno. Naš zemljepisni položaj nam nalaga, da moramo imeti tako močno vojsko, ki bo lahko kateregakoli izmed naših so-sedov odbila z našega ozemlja, če bi hotel čez nas napasti kako drugo državo. Če bo Belgija iz-vršila tako svojo nalogo, da je ipso facto vsi spo-štujemo in morebiti tudi podpirajo vsi tisti, ki jim je takšen mir pogodi. Jaz menim, da je vse bel-gijsko javno mnenje istega naziranja, vendar pa naše obveze ne smejo iti preko tega. Vsaka eno-stranska politika slabi našo zunanje-politično po-zicijo in zato izkiva z razlogom ali brez razloga nesoglasja v naši notranjosti. Cisto defenzivno za-vezništvo ne bi vodilo k cilju, kajti če tudi bi prišla pomoč kar najhitreje, bi vendarle prišla šele tedaj, ko bi bil napadalec že na našem ozem-lju. Zato moramo biti pripravljeni za vsak slučaj. Mi moramo vsaj imeti en sistem obrambe, ki se bo lahko upr silahernemu napadu. Če tega ne bi bilo, potem bi lahko doživeli, da bo sovražnik lahko vdrl globoko v našo državo in jo oropal. Ko bi pretekla ta doba, bi še je nastopila doba intervencije naših prijateljev. Tedaj bi gotovo zmagali, toda borba bi uničila našo domovino.

Bruselj, 15. oktobra. Havas poroča, da bo go-vor kralja Leopolda III. v svetu imel velik odmev,

Vesti 15. oktobra

Nemško nofo v Parizu so v Franciji zelo mirno sprejeli. Francoski listi pišejo, da naj Nemci najprej gledajo sebe in na svoje govore proti tujim državam.

Poljski zunanji minister Beck je došel vče-ra v Pariz. V Varšavi trdijo, da je njegov obisk, kakor zmeraj, zasebnega značaja. V resnici pa je obisk prišel zaradi napetosti med Nemčijo in Ru-sijo.

Prepoved fašistovskega shoda, ki bi moral biti v nekem londonskem predmestju, je izdala angleška vlada.

Veliko veselje v Palestini vlada še zdaj za-radi konca stavke, ki je vse prebivalstvo več mesecev morila.

Komisar ZN za Gdansk Lester je prišel v mesto in prevzel svoje posle.

Anglija ni dala Kitajski kreditov v znesku 10 milijonov funtov za nakup angleškega orožja, ka-kor zahtujajo japonski krogi.

408 mrtvih in 600 pogrešanih žrtev je biljal orkan na Filipinskih otokih. Na otoku divja lakota in kuga.

Tedenska seja angleške vlade je bila včeraj v Londonu, na njej so sprejeli sklep o prepovedi za nošenje uniform.

Atentat na predsednika Clemenceauja, anar-hist Cohn je padel na aragonskem bojišču. Co-tin je na pokojnega predsednika francoske re-publike streljal takoj po vojni.

Opozorilo zaradi delovanja fašistov je po-slal predsednik izvršnega odbora angleške de-lavske stranke z Ženeve ministrskemu predse-dniku Baldwinu, češ da bo to delovanje Angliji ze-lo škodilo.

Cianov obisk v Berlinu bo odločil, ali bo Ita-lija v Podonavju sodelovala z Nemčijo ali Fran-cijo.

Za razvedrotenje marke so se boje izrekli nemški industrijci na svojem posvetu v Berlinu. Politični narodno socialistične stranke pa so iz preslišanih razlogov proti razvedrotenju.

Litvinov ne mara v Moskvo in je prišel iz Že-neve v Pariz. Pravijo, da Litvinov noče v Moskvo zato, ker se boji, da mu pripravljajo boljševiki slo usodo, kakor Čičerinu. Dolže ga nekih zvez s Trockim.

Abesinske vojske morajo sprejeti v službo nazaj vsi podčelniki, pri katerih so bili prej. Tako se glasi stroga naredba italijanske vlade.

Pogajanja med Romunijo in Avstrijo se pri-čno 20. oktobra.

Nemčija bo ojačila posadke v Porenju zaradi zadnjega govora francoskih komunistov Thoreza. Francoski komunisti imajo po nemškem mišljenju nalog iz Moskve, da izzovejo Nemčijo.

Verouk v nemških šolah bodo po odredbi ba-varskega državnega namestnika od zdaj naprej poučevali učitelji, ne duhovniki. Ta naredba je proti konkordatu.

Svoj oboroževalni načrt bo izvedla Anglija do konca, tako je dejal na seji angleške vlade včeraj minister Hoare.

Voditelj belgijskih rexistov Degrelle ni smel v Francijo in so ga na meji zavrnil. Francoska vlada se boji, da ne bi njegova navzočnost vzbud-bujevalno vplivala na francoske nacionaliste.

Pel boljševiških agentov je aretirala jeru-zalemska policija. Ti so se skrivali v starem delu mesta in agilirali za nadaljevanje stavke.

Rusija izstopi iz odbora za nevtralnost, če ne bo ta odbor začel delati po njeni volji.

O samostojnosti Avstrije je govoril zvezni kancler dr. Schuschnigg včeraj častnikarjem. De-jal je, da so zadnji odloki vlade utrdili njen ugled.

Grška bo korporativna država, tako je izjavil grški finančni minister Zavicionos.

Bolgarsko-jugoslovansko prijateljstvo bo od-stranilo veliko vzrokov za napetosti med balkan-skimi državami, tako piše bolgarsko časopisje o obisku predsednika Kjosicvanova v Beogradu.

Kitajski razumniki so za mir z japonsko, ka-kor kaže spomenika, ki jo je podpisalo 72 najod-ličnejših kitajskih znanstvenikov, ki se zavzemajo za sodelovanje z japonsko, toda na podlagi ena-kopravnosti.

Zemlja se je razpočila na več mestih v bli-zini mesta Tegacigalpe v Hondurasu. Zakaj, niso mogli ugotoviti.

Priseljevanje v Mexico je zabranjeno po od-redbi mexicanske vlade za nedoločen čas, ker so priseljenci samo množili nezaposlenost in prena-seljenost.

Antonescu gre v London, kakor poročajo italijanski listi iz Bukarešta, in bo službeno po-iskel angleškega zunanjega ministra Edena. Še prej pa pojde na obisk v Varšavo.

Trgovce zapirajo na veliko v Italiji zaradi zviševanja cen živilom.

ker pomeni spremembo belgijske diplomacije in mednarodnega statuta. Poučeni krogi poudarja-jo, da kralj v svojem govoru ni izrekel besede nevtralnost. Vendar se lahko iz tega sklepa, da Belgija ne bo več nadaljevala s politiko vojaške-ga sporazuma med Francijo in Belgijo. Kralj tudi ni izrekel v svojem govoru nobene besede o tem, da bo Belgija sodelovala na drugi konferenci lo-karnskih velesil. Omenil tudi ni mednarodnih ob-veznosti napram DN. Kraljev govor pomeni, da se v Belgiji pripravlja popolna preorientacija jav-nega mnenja, in da bodo naslopile spremembe, ki jih je nekakaz zunanji minister Spaak, ki je so-cialistični poslanec, v svojem govoru dne 20. ju-nia. Ta njegov govor je tedaj v Franciji izzval ve-liko nerazpoloženje.

